

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/71/2016
Identifikačné číslo spisu: 3813222727
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2017
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:3813222727.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Mgr. Dušana Čima a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a Mgr. Miroslava Šeptáka, v spore žalobcu P. Z., bývajúceho v L., zastúpeného JUDr. Jánom Váškom, advokátom v Prievidzi, Podjavorinskej 3, proti žalovanej MONET & PARTNER, s. r. o., so sídlom v Prievidzi, Stavbárov 21, zastúpenej splnomocnenkyňou Advokátska kancelária JUDr. Ľubica Lukáčová, s. r. o., so sídlom v Prievidzi, M. Hodžu 10/3, o zrušenie zmier schvaľujúceho uznesenia, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 15C/144/2013, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 25. februára 2015 sp. zn. 5Co/781/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobca je povinný zaplatiť žalovanej náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. augusta 2014 č. k. 15C/144/2013-57 zrušil svoje uznesenie z 3. júna 2013 č. k. 16C/15/2013-33, ktorým bol schválený zmier a to v celosti; okrem toho žalovanej uložil povinnosť na náhradu trov konania žalobcu. Mal za to, že zmier je podľa hmotného práva neplatný, keď žalobcovi sa podarilo preukázať neexistenciu pôvodného zmluvného vzťahu so žalovanou, potvrdzovaného zmluvou o nájme stavebných stojok, nakoľko tu absentovala vôľa žalobcu na uzavretí takejto zmluvy a navyše spornú dohodu o nájme bolo treba považovať za spotrebiteľskú zmluvu (s ochranou žalobcu ako spotrebiteľa).

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie len „nižšie súdy“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 25. februára 2015 sp. zn. 5Co/781/2014 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol; rozhodol tiež o povinnosti žalobcu na náhradu trov konania žalovanej. Nesúhlasil s právnym posúdením veci súdom prvej inštancie, keď v odôvodnení svojho rozsudku podal výklad o prípadoch neplatnosti právnych úkonov pre rozpor s hmotným právom, najmä však vyslovil názor, podľa ktorého skutočnosť, že v čase uzavretia zmiernu podľa hmotného práva „navrhovateľovi“ (rozumej žalobkyni z pôvodného konania skončeného zmierom majúcom sa podľa

žaloby zrušiť, teda dnešnej žalovanej) nesvedčilo uplatňované právo a „odporca“ (tu rozumej pôvodný žalovaný a dnešný žalobca) nemal k tomu zodpovedajúcu povinnosť, nie je dôvodom neplatnosti zmiernu podľa hmotného práva. Hmotné právo umožňuje, aby sa účastníci dojednali aj o práve, resp. povinnosti, ktoré tu nie sú (poukaz na prípadný omyl pri urovaní podľa § 586 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. z.“) a ak by tu bola povinnosť súdu zisťovať skutočný obsah hmotnoprávneho vzťahu žiadateľov o zmier, šlo by okrem obmedzenia dispozitívnej voľnosti subjektov občianskeho práva o popretie samotného inštitútu zmiernu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí. Zotrval na tom, že nikdy nemal úmysel so žalovanou uzavrieť dohodu o prenájme lešenia, ale jeho úlohou bolo len lešenie previezť na stavbu základnej školy realizovanú spoločnosťou JOMIREAL s. r. o. Nováky. To bolo preukázané i vykonaným dokazovaním, rovnako ako skutočnosť svojvoľného a nezákonného dopísania do dohody žalovanou (bez vedomia a súhlasu žalobcu) ďalších 50 (resp. 59) ks stojok, ktoré prevzal a na stavbu doviezol pán E. (v konaní vypočutý ako svedok). Takáto dohoda je preto pre jej neurobenie zo strany žalobcu slobodne a vážne absolútne neplatným právnym úkonom, priečiacim sa i dobrým mravom (§ 37 ods. 1 a § 39 O. z.), na ktorú neplatnosť mal súd prihliadať ex offio. Hoci on si je vedomý, že urobil chybu, keď dohodu podpísal, táto ho k ničomu nezaväzuje a rozpor s hmotným právom je tu daný. Odvolací súd preto nemal dôvod rozsudok súdu prvej inštancie meniť, keď a j jeho postup pri posudzovaní veci i hodnotení dôkazov je v rozpore so základnými zásadami občianskeho súdneho konania, namietalo sa napokon tiež s odkazom na viaceré ustanovenia O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) dovolaním.

4. Žalovaná navrhla dovolanie zjavne zamietnuť (nech aj presne dovolací návrh nesformulovala). Právne posúdenie veci odvolacím súdom je podľa nej správne i zodpovedajúce logike úpravy z ust. § 99 ods. 2 O. s. p., pričom žalobca dovolaním nepriniesol žiadne nové skutočnosti, ku ktorým by sa nevyjadřila už v priebehu konania pred nižšími súdmi.

5. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie tu bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základného princípu C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní účastníkov dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

6. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 240 ods. 1 O. s. p.) naň oprávnenou osobou, riadne zastúpenou (do 30. júna 2016 vrátane § 241 ods. 1 veta druhá O. s. p., od 1. júla 2016 § 429 ods. 1 C. s. p.) preskúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 časť vety pred bodkočiarkou C. s. p.) dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

7. Dovolací súd je podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O. s. p. viazaný rozsahom dovolania a uplatneným dovolacím dôvodom; z úradnej povinnosti skúma iba vady uvedené v § 237 ods. 1 O. s. p., a iné vady konania len vtedy, pokiaľ by mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Tieto však dovolaním namietané neboli a zo súdneho spisu nevyplývajú, keď najmä nešlo akceptovať výhradu žalobcu údajnou rozpornosťou postupu odvolacieho súdu pri posudzovaní veci a hodnotení dôkazov s o základnými zásadami občianskeho súdneho konania. Odhliadajúc od všeobecnosti takejto výhrady totiž z obsahu

spisu naopak bezpečne vyplýva, že odvolací súd si pred svojím rozhodovaním zjednal rovnocenný podklad (v porovnaní so súdom prvej inštancie) tým, že v potrebnom rozsahu zopakoval dokazovanie (oboznámením podstatnej časti spisu z konania skončeného zmiernom navrhovaným na zrušenie, v tejto súv. por. zápisnicu o pojednávaní odvolacieho súdu na č. l. 77 spisu) a jeho postupu chýbal i atribút prekvapivosti, pokiaľ na možnosť odchylného prístupu k výkladu rozhodného ustanovenia § 99 ods. 4 O. s. p. prítomných upozornil (tu por. i č. l. 76 p. v.).

8. Dovolanie je tu prípustné podľa § 238 ods. 1 O. s. p., t. j. preto, že smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento zmenil rozsudok súdu prvej inštancie.

9. Podľa § 99 ods. 1 vety prvej a druhej O. s. p. ak to povaha veci pripúšťa, môžu účastníci skončiť konanie súdnym zmiernom a o zmiernom sa má súd vždy pokúsiť. Podľa odseku 2 rovnakého ustanovenia súd rozhodne o tom, či zmiernom schvaľuje; neschváli ho, ak je v rozpore s právnymi predpismi a v takom prípade po právoplatnosti uznesenia pokračuje v konaní. Napokon podľa odseku 4 tu citovaného ustanovenia schválený zmiernom má účinky právoplatného rozsudku; rozsudkom však môže súd zrušiť uznesenie o schválení zmiernom, ak je zmiernom podľa hmotného práva neplatný a návrh možno podať do troch rokov od právoplatnosti uznesenia o schválení zmiernom.

10. Z obsahu argumentácie žalobcu v priebehu celého konania vrátane konania dovolacieho je evidentné, že námietky žalobcu viažuce sa k právnemu posúdeniu veci odvolacím súdom sa netýkajú priamo takýmto súdom podaného výkladu ustanovenia § 99 ods. 4 O. s. p. (v ktorých prípadoch možno usudzovať na neplatnosť zmiernom podľa hmotného práva) a to obdobne platí i u záveru odvolacieho súdu o neexistencii povinnosti súdu schvaľujúceho zmiernom zisťovať skutočný obsah právneho vzťahu účastníkov navrhujúcich schválenie zmiernom. Podstatou nesúhlasu je tu polemika s názorom, podľa ktorého hmotné právo umožňuje aj to, aby sa účastníci dojednali i o práve, ktoré oprávnenému subjektu nesvedčí, resp. o splnení povinnosti, ktorú povinný subjekt v skutočnosti nemá. Žalobca pritom preukázanie neplatnosti právneho úkonu, predstavujúceho podklad pre uplatňovanie nárokov dnešnej žalovanej (v konaní skončenom zmiernom majúcom sa podľa žaloby v prejednávanej veci zrušiť) stotožňuje s neplatnosťou zmiernom podľa hmotného práva; práve v tomto mu však za pravdu dať nešlo.

11. Konštrukcia zmiernom v rozhodnom procesnom práve je založená na princípe dvojstupňovej kontroly zákonnosti dohody účastníkov predkladanej na schválenie súdu. Takéto dva stupne sa líšia tým, že len ten prvý je povinný a súd v ňom skúma súladnosť zmiernom s právnymi predpismi (teda s právnym poriadkom ako celkom, čiže v diskutovanom ponímaní s hmotným aj procesným právom), preventívne a ex offio (z tzv. úradnej povinnosti). Výsledkom preskúmania je buď schválenie zmiernom, ktorým konanie končí, alebo jeho neschválenie nasledované pokračovaním v konaní so všetkými do úvahy prichádzajúcimi spôsobmi jeho skončenia. V druhom stupni kontroly je súd povolaný skúmať platnosť zmiernom len z pohľadu jeho súladu s hmotným právom, urobiť tak ale môže až následne (po schválení zmiernom) a iba na základe osobitnej žaloby podanej v zákonnej trojročnej lehote od právoplatnosti uznesenia schvaľujúceho zmiernom.

12. Nejde potom inak, než súhlasiť s odvolacím súdom ako v tom, že súd v procese rozhodovania sa, či zmiernom schváli alebo nie, nemá povinnosť podrobne analyzovať hmotno-právny vzťah žiadateľov o zmiernom a zásadne tu postačuje obmedziť sa na elementárnu súladnosť zmiernom s právnymi predpismi, tak i v tom, že zmiernom je vo svojej podstate dohoda, ktorou možno práva a povinnosti jeho (jej) účastníkov vymedziť aj odchylné od toho, ako ich predurčoval právny vzťah vedúci k vzniku sporu, v ktorom napokon došlo k uzavretiu zmiernom (a preto v rámci posudzovania súladu s hmotným právom rozhodne nemožno klásť znamienko rovnosti medzi pôvodný vzťah a vzťah, ktorého obsah definuje navrhovaný zmiernom). Popri príklade s urovnaním a omyle pri ňom uvádzanom odvolacím súdom sa asi najilustratívnejším javí iný príklad so zmiernom v rámci konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva (manželov). Tam je celkom zrejmé, že súd je pri autoritatívnom vyporiadavaní (rozsudkom) značne limitovaný viacerými faktormi, predovšetkým pravidlom rovnosti podielov spoluvlastníkov, v rámci schvaľovania zmiernom má však možnosť akceptovať aj taký účastníkmi dohodnutý spôsob vyporiadania, ktorý by sám použiť dosť dobre nemohol.

13. Pri nazeraní na vec z tohto uhla pohľadu preto právny význam nemalo to, či žalovaná so žalobcom dojednala platnú nájomnú zmluvu (dohodu o nájme stavebných stojok) a či žalobca mal vôľu takúto zmluvu uzavrieť (alebo k jej uzavretiu pristúpil len pod tlakom okolností pri zariadovaní záležitosti pre tretiu osobu, stojacu mimo okruh účastníkov konania), ale rozhodujúcim bolo len to, že žalobca v konaní predchádzajúcim schváleniu zmieru nevytrval na svojej obrane neexistenciou právneho vzťahu so žalovanou a naopak pristúpil na zmier, ktorého dojednaním fakticky potvrdil problematičnosť vlastnej obrany proti pôvodnej požiadavke žalovanej i uvedomovanie si, že k takejto problematičnosti nemalou mierou prispel sám tým, že I. vôbec uzavrel zmluvu, na ktorej uzavretí podľa neskoršej argumentácie žiaden záujem nemal a II. opomenul akýmkoľvek spôsobom si upraviť práva a povinnosti plynúce mu zo zmluvy uzavretej so žalovanou s treťou osobou (ktorá mala napokon zapríčiniť vznik požiadaviek žalovanej, uplatnených voči žalobcovi a obsahovo tvoriacich aj súčasť zmieru neskôr navrhovaného na zrušenie).

14. Dovoláním napadnutý rozsudok preto bolo treba považovať za správny a dovolanie žalobcu voči takémuto rozhodnutiu logicky za nedôvodné. Dovolací súd preto podľa § 448 a § 451 ods. 1 C. s. p. dovolanie zamietol.

15. V dovolacom konaní bola tak úspešnou žalovaná, ktorej tiež vzniklo právo na náhradu v ňom účelne vynaložených trov (§ 438 ods. 1 C. s. p. v spojení s § 251 a § 255 ods. 1 rovnakého zákona). Dovolací súd potom v súlade s ust. § 262 ods. 1 C. s. p. rozhodol len o nároku na náhradu trov, samozrejme i s uložením povinnosti, na ktoré je povolaný len súd končiaci konanie (v tejto súv. por. najmä uznesenia najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 6 Cdo 222/2016 a 7 Cdo 123/2016), pričom určenie výšky prislúchajúcej náhrady a i platobného miesta patrí (§ 262 ods. 2 a § 263 ods. 1 C. s. p.) súdu prvej inštancie.

16. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.